

Københavns arrestvæsen.

Den gang den kgl. resolution af 22 decbr. 1841 om arresternes indretning kom som resultatet af en betænkning, der var indhentet af den d. 8 april 1840 nedsatte kommission i anledning af fængselsvæsenets reform, havde Københavns arresthus 21 arrester, som kunde rumme 157 fanger. På hver arrest var dette i gennemsnit 7 à 8 fanger, et efter nutidens opfattelse stort tal, men arrestantantallet gik den gang ofte op endog til 180. Når til den utvivlsomme overfyldning af arresterne kommer andre mangler, som på luft og lys m. m., kan det jo ikke negtes, at tilstanden må have været meget slet. Imidlertid var der alt i 1836 købt et op til arresthuset stødende baghus til en bryggergård i Farvergade. En kgl. resolution af 24 decbr. 1841 bifaldt denne ejendoms anvendelse til arresthusets udvidelse, og på dens grund opførtes i 1843 en bygning med 24 celler og 3 fællesarrester. Skønt den ovennævnte resolution af 22 decbr. 1841 lagde hovedvægten på cellen til anvendelse på arrestanter, kom man i de følgende 25 år dog ikke videre end til de nævnte 24 celler, medens der fandtes 36 fællesarrester, som formodenlig vare fremkomne ved ombygninger af det gamle arresthus. I 1868 var pladsen i arresthuset så ringe, at kommunen måtte ty til amtets arresthus på Blegdamsvejen for at skaffe plads til de arrestan-

ter, der ikke kunde rummes i stadens arresthus. Efterfølgende oversigt viser stigningen af arrestanternes antal indtil nutiden for Københavns vedkommende. Det daglige gennemsnitstal af fanger var i

1864	131
1868	167
1870	165
1878	165
1880	208
1883	227
1884	241
1885	267
1887	282
1888	276

Det største antal fanger på én dag var 352 i 1887 og 392 i 1888.

For at afhjælpe den nævnte mangel på plads og på antallet af enkeltceller m. m. blev der i 1868 d. 4 decbr. nedsat en kommission. Denne afgav i januar 1870 sin betænkning, som gik ud på at stille kvindefængslet på Kristianshavn til afbenyttelse som varetægtsfængsel for Københavns kommune, medens den forment, at kommissionens arbejder, forsåvidt de angik spørgsmålet om tilvejebringelse af et helt nyt arresthus, burde stilles i bero, indtil de krav, som den påtænkte ny procesordning vilde stille, kunde overses. Betænkningen bifaldtes af justitsministeriet, og kvindefængslet på Kristianshavn har fra 1 marts 1870 været benyttet som appendix til Københavns arresthus. Dette fik derved ialt 92 celler og 43 fællesarrester til rådighed. Kommissionen trådte påny i virksomhed i henhold til justitsministeriets skrivelse af 13 april 1878, som forøgede dens opgave, der nu blev tilvejebringelsen af rets-, arrestlokaler m. v. i København, idet proceskommissionens forslag samtidig forelå.

Kommissionen afgav i maj 1882 en indberetning, der

kun vedrørte arrestforholdene, hvis mangler det ansås for påtrængende at afhjælpe. Indberetningen indeholdt et forslag til opførelsen af et nyt fængsel til 300 fanger ved siden af, at det gamle arresthus bibeholdtes. Forslaget ledsagedes af tegninger og overslag til et sådant fængsel af professor Fenger. Omkostningerne, grunden ikke medregnet, ansloges til c. 1 mill. kroner.

I Juni 1883 afgav kommissionen dernæst sin samlede betænkning over den stillede opgave. Forsåvidt denne angik arrestvæsenet, gik indstillingen ud på:

For Københavns kommunes regning bliver at opføre et nyt fængsel til 300 fanger, hvorhos det civile arresthus bliver at omdanne til et cellefængsel for c. 70 varetægtsfanger af begge køn.

Disse bygningers vedligeholdelse skal påhvile Københavns kommune.

Endvidere anbefaledes en større kommunen tilhørende grund paa Nørrebro som passende til opførelsen af det ny fængsel. Indstillingen gik desuden ud på, at der i råd- og domhuset indrettedes de fornødne retslokaler (hvorved et nyt rådhus for København blev nødvendigt), hvortil omkostningerne fordeltes mellem stat og kommune, der for ordningen af det hele sameje fik en godtgørelse af 300000 kr.

Sagen forelagdes derefter borgerrepræsentationen i København, og i decbr. s. å. tiltrådte denne magistratens indstilling i sagen, idet man dog fremhævede kommunens formentlige brøstholdighed ved den økonomiske opgørelse med staten. Magistratens indstilling gik ud på at tiltræde kommissionens forslag, »kun forsåvidt der i kommissionens første indstillingspunkt er optaget momenter om fængslets størrelse og dets eventuelle beliggenhed tør magistraten holde for, at disse punkter efter sagens hele nuværende stilling ikke nu ligge for til afgørelse.« Med andre ord: det principielle i ordningen fastsloges, medens man lod detaillerne stå hen, til den endelige bestemmelse skulde træffes.

I 1886 fremkom der en opfordring fra justitsministeriet til magistraten om at fremme iværksættelsen af fængselsbygningernes tilvejebringelse, hvilket foranledigede magistraten til i august at henvende sig til borgerrepræsentationen med et forslag til sagens ordning. Da dette forslag, særligt hvad hovedfængslets beliggenhed og indretning angår, i det væsentligste endnu fastholdes, skal det her nærmere omtales. Forslaget gik ud på i overensstemmelse med kommissionens forslag at bibeholde den lejede kvindelige strafanstalt på Kristianshavn til de kvindelige arrestanter og tvangsarbejdsfanger, at ombygge det gamle arresthus, at opføre det ny fængsel med 312 celler til mandfanger og tvangsarbejdsfanger, at henlægge dette fængsel til den vestlige del af staden ved Vesterfælled. Forslaget ledsagedes af tegninger og overslag, hvorefter omkostningerne til et nyt fængsel ansloges til henved 1 mill. kr., udførte af professor Fenger. Af den disse ledsagende skrivelse skal følgende oplysninger meddeles:

»Jeg tillader mig herved at fremsende et første udkast til et nyt varetægtsfængsel for København, som et sådant kunde bygges på 44 lod 14 og dele af lod 15 samt 12 B af Vesterfælled.

Jeg har ved dette udkast rettet mig efter følgende mig opgivne forudsætninger, nemlig: 1) at det nu kommunen overladte fængsel på Kristianshavn indtil videre benyttes såvel til varetægtsfængsel som til tvangsarbejdsanstalt for kvinder, hvortil det vil være stort nok, da det foruden fællesceller indeholder 64 enkeltceller, og det højeste samtidige antal af kvindelige arrestanter i 1881 udgjorde 76; 2) at der med varetægtsfængslet for mænd forbindes en tvangsarbejdsanstalt for sådanne på c. 60 pladser i lighed med, hvad der findes i amtets arresthus og i Hamborg; 3) at fængslet i alle tilfælde senere kan udvides på hensigtsmæssig måde efter behovet, så at der ikke i en overskuelig fremtid vil blive tale om andre byggegrunde til ny

fængsler, men at der kan blive udsigt til her en gang at få den allerstørste del af stadens fængselsvæsen samlet.

Man vil ved en sådan ordning selv fra et strængt økonomisk standpunkt kunne forsvare strax at opføre et fængsel til 312 fanger, da $312 \div 60 = 252$ ikke er meget mere end det højeste samtidige antal af mandlige arrestanter i 1881, nemlig 213. Den plads, som haves i det nuværende civile arresthus for c. 73 fanger, + de overskydende 39 celler i det ny fængsel vilde da udgøre den første reserve for det antagelig voxende fangeantal. Jeg har tillige stræbt at benytte mine iagttagelser fra den af mig med magistratens understøttelse foretagne rejse til Berlin og Hamborg og den sum af erfaring, som findes vedlagt i de senere udkomne: »Grundsätze für den Bau und die Einrichtung von Zellengefängnisse. Heidelberg 1885.«

Ifølge disse bør der vistnok tilrådes at foreslå følgende afvigelser fra kommissionsforslaget af 1883: at 1) der kun bygges få fællesceller, selv om lovgivningen tilsteder flere; at 2) længden af cellefløjene for at spare opsyn bestemmes til 20 celler (jfr. Grundsätze pag. 12); at 3) ingen kælder anlægges under cellefløjene, men at disse bygges 4 etager høje (jfr. Grundsätze pag. 13—14); at 4) køkken og vaskeri samt værksteder for tvangsarbejdsfanger henlægges i særlige bygninger (jfr. Grundsätze pag. 11); at 5) de første ikke betjenes af varetægtsfanger, og at 6) alle boliger for gifte funktionærer henlægges udenfor ringmuren (jfr. Grundsätze pag. 10).

Når længden af fløjene bestemmes til 20 celler foruden opsynsmandens kammer og udtømningsrummet, vil der i hver etage blive 40 celler, altså i hver fløj 156, når fragår 4 celler i stuen til indretning af varmekamre. I 2 fløje bliver der altså 312, hvilket er 20 celler mere end af kommissionen foreslået for mands- og kvindefængslet tilsammen. Man behøver altså foreløbig ikke at opføre den 3dje fløj i fortsættelsen af administrationsbygningen, men kun et arbejdsstur for 60 mænd.

Muligheden for at kunne udvide fængslet med endnu en fløj for 156 mandsfanger er derimod tilstede, og fremdeles kan man tilbygge en kvindefløj på 100 à 132 celler. I alt vil der altså på grunden kunne skaffes plads til 600 fanger. Regnes heraf 100 à 150 i tvangsarbejdsanstalten, bliver varetægtsfængslet for 450 à 500 fanger, hvad der selv under de allerugunstigste forhold, og selv om Københavns retskreds udvides ved birkerne, vil strække til for en overskuelig fremtid. Vi ere på den anden side også nåede til maximum af det fangeantal, som det anses for rigtigt at samle i et fængsel (jfr. Grundsätze pag. 5). . . .

Ved et fængsel af den angivne størrelse vilde man i Tyskland (jfr. Grundsätze pag. 26) kræve et eget sygehus, beregnet på c. 7 pct. af fangeantallet, altså foreløbig på c. 50 senge. Naar noget sådant ikke er foreslået her, har grunden været dels den, at syge varetægtsfanger hidtil hos os i alvorligere tilfælde ere indlagte på hospitalerne og ellers plejede i cellerne, dels at et eget sygehus formentlig vil være mindre nødvendigt ved et varetægtsfængsel end ved en strafanstalt, hvor opholdet i reglen varer længere.

Sygeafdelingen er derfor henlagt på administrationsbygningens 2den sal, hvor der kan tilstås den enkelte fange lidt mere frihed og bevægelighed end i selve fængslet, men en egen hospitalsafdeling lader sig selvfølgelig ikke indrette her efter nutidens fordringer.

Efter fængselsdirektør Bruuns udtalelser i kommissionen har man anset det for rigtigt ikke at foreslå indretningen af nogen kirke, f. ex. i administrationsbygningens 2 øverste etager, da en sådan må være mindre nødvendig i et varetægtsfængsel end i en strafanstalt, og præsten i alle tilfælde vil kunne tale til fangerne i et eller to hold fra korridoren. Et mindre rum vil kunne indrettes til altergang i administrationsfløjen; men da man ikke kan give det monumentale proportioner og vel heller ikke vil anvende meget på dets dekoration, synes sådanne gudstjenst-

lige handlinger lige så godt at kunne foregå i cellerne, præstens værelse eller i centralhallen.

Selve fængslet vil efter den foreliggende plan kræve et areal af 34936 □ al., køkken og vaskeri samt værkstedsbygninger e. 8125 □ al., i alt 43061 □ al. eller lidt over 3 tdr. land.

Ved borgerrepræsentationens derefter i septbr. foretagne forhandling af forslaget vedtoges det at nedsætte et udvalg til nærmere overvejelse af flere principielle spørgsmål, således adskillelsen mellem mands- og kvindefanger, mellem varetægts- og straffanger m. m.

Dette udvalg afgav sin betænkning i septbr. det følgende år (1887). I denne fremsættes, at der på grund af arrestanternes stigende tal bør i fængslerne være plads til 300 mandlige og 100 kvindelige arrestanter, 80 mandlige og 40 kvindelige tvangsarbejdere. På dette grundlag foreslås et nyt fængsel opført på den ovenfor anførte af magistraten foreslåede plads med 296 celler, af hvilke foreløbig 80 anvendes til mandlige tvangsarbejdere, resten til mandlige arrestanter, men iøvrigt overensstemmende med professor Fengers ovenanførte plan, at den ældre arrestbygning ombygges således, at den rummer 80 mandsfanger, at der på naboejendommen, som købes og nedrives, opføres en bygning til 50 kvindefanger, at fængslet på Kristianshavn benyttes til kvindelige arrestanter og tvangsarbejdere.

Hvad anvendelsen af fængslerne angår, bemærker udvalget:

»Efter nogle fra politiet modtagne oplysninger må det antages, at af de til enhver tid i arresthusene hensiddende fanger udgør omtrent halvdelen personer, for hvis vedkommende undersøgelsen er sluttet, og som endnu hensidde i arrest, fordi der endnu ikke er gået dom i sagen, fordi dommen er appelleret, eller fordi de afsone straf. Disse personer er det for undersøgelsens skyld ikke nødvendigt

at have anbragt i arrester tæt ved retten og politiet; der vil dernæst kun enkelte gange blive spørgsmål om at transportere dem til retten eller politiet, og endelig turde der ikke være synderlig betænkelighed ved at lade disse personer, der enten ere fundne skyldige ved endelig dom eller dog — når de trods undersøgelsens slutning findes at burde forblive i arrest — ventelig ville blive fundne skyldige, hensidde i samme arrestbygning. Det er derfor først og fremmest disse personer, der tilligemed tvangsarbejderne tænkes anbragte, mandsfangerne i den ny fængselsbygning ved Enghavevej, kvindefangerne i fængslet på Kristianshavn. Hvad angår de personer, for hvis vedkommende undersøgelsen endnu ikke er sluttet, er det dem, som det af hensyn til sagens behandling er ønskeligt at have anbragte i umiddelbar nærhed af retten og politiet; det er med hensyn til dem, at det vil have interesse, at transporten i fangevognen begrænses, og det er endelig særlig dem, for hvem det kan være af betydning, at de ikke hensesættes i samme fængsel som de arrestanter, der ere fundne skyldige ved endelig dom. Efter udvalgets plan er det derfor disse personer, der såvidt muligt tænkes anbragte i fængslerne ved Nytorv. Af de oven angivne tal vil det da ses, at der i det påtænkte kvindefængsel ved Nytorv vil være tilstrækkelig plads til kvindelige arrestanter af den nævnte art, og at det påtænkte mandsfængsel vil kunne rumme i alt fald størstedelen af de arrestanter, hvis sag endnu er under undersøgelse; de øvrige ville da ordenligvis være at anbringe i fængslet ved Enghavevej. At fængslet ikke vil blive stort nok til at rumme dem alle, er vel beklageligt, og udvalget har også drøftet muligheden af at udvide de omhandlede fængselsbygninger således, at de vare istand til at rumme alle de arrestanter, for hvis vedkommende undersøgelsen ikke var sluttet. Det har imidlertid vist sig, at, skulde fængselsbygningerne udvides efter denne målestok, vilde det udkræve særdeles betydelige pekuniære ofre, og at et sådant fængsel efter de stedlige

forhold næppe vilde kunne indrettes på en hensigtsmæssig måde, navnlig således, at kommunikation mellem de arresterede personer udelukkedes. Udvalget har herefter ment at burde blive stående ved, at fængslet blev indrettet som foreslået. Under sædvanlige forhold vil et sådant fængsel vistnok vise sig tilstrækkeligt, og under ekstraordinære forhold vil der kunne tyes til den såkaldte nybygning, der formenes at kunne blive stående som et reservefængsel.«

Efter udvalgets forslag vilde der til iværksættelsen af samme medgå ialt 1,319000 kr.

Under forhandlingerne i borgerrepræsentationen fremhævedes det, at stadens fængselsvæsen i øjeblikket var i høj grad mangelfuldt. Alle de benyttede bygninger mangle lys, tørhed og ventilation, der er mangel på enkeltceller og navnlig mangel på plads til det stadigt stigende antal fanger. Man har fyldt fællesarresterne med så mange fanger som muligt, men derved er der opstået hygiejniske og moralske ulemper. Man har derfor tyet til nabobyernes arresthuse. Ved udvalgets forslag opnåede man at anbringe mands- og kvindefanger hver for sig i særlige bygninger, at begrænse fangernes transport i vogn fra arresterne til rettens lokaler. Resultatet af forhandlingerne var, at udvalgets forslag vedtoges.

Justitsministeriet bifaldt i novbr. s. å. det ovenfor anførte forslag således:

- »1. at der på Enghavevej opføres et nyt hovedfængsel for København, indeholdende c. 300 celler, bestemt for mandsfanger og for mandlige tvangsarbejdere, væsenlig efter de grundtræk, som ere angivne i stadsarkitektens plan til dette fængsel, dog med fornøden frihed i henseende til den udsete grounds nærmere bestemmelse;
2. at arresthuset på Kristianshavn indtil videre bevares til brug for kvindelige arrestanter og kvindelige tvangsarbejdere;
3. at der på den plads, som de nuværende arresthusbygninger ved råd- og domhuset indtage, i forbindelse

med den plads, som indvindes ved erhvervelse af nabo-ejendommen nr. 21 på Nytorv, tilvejebringes bygninger særskilt for mands- og kvindefanger i et antal af ca. 130 varetægtsfanger, hvoraf ca. 44 kvindefanger, hvorfor ministeriet, så snart man erholder meddelelse om, at kommunen på dette grundlag har erhvervet den nævnte ejendom, vil være villigt til at foranledige de 150000 kr. anviste.«

Den påfølgende 5 decbr. bemyndigede borgerrepræsentationen i henhold til justitsministeriets ovennævnte skrivelse magistraten til at købe den til arresthuset stødende ejendom til udvidelse af hint. I juni 1888 vedtog borgerrepræsentationen først at opføre fængslets kvindeafdeling på den erhvervede grund efter de forelagte tegninger og overslag, som påregnede en udgift af kr. 142241, fordi mangel på plads gjorde denne bygnings opførelse uopsættelig nødvendig, medens ombygningen af den gamle arrestbygning af samme grund måtte opsættes, indtil det ny store fængsel ved Enghavevej var opført.

Denne nybygning, bestemt for kvindelige arrestanter, er tagen i brug i november d. å. (1889), og dermed er det første skridt gjort til iværksættelsen af den længe tiltrængte reform af Københavns arrest- og fængselsbygninger. Alle de fordringer, som af humane og hygiejniske hensyn kunne stilles, ere såvidt muligt tilfredsstillende, dog savnes anbringelsen af vandklosetter. På samme tid er der selvfølgelig taget ethvert hensyn til, hvad fængselsvæsenets udvikling har medført af forbedringer i den indre indretning af et vel ordnet fængsel, ligesom også de nyeste og bedste indretninger på teknikens område i retning af opvarmning og ventilation ere bragte til anvendelse.

Bygningen, som altså er opført på den ovenomtalte erhvervede nabogrund til det gamle arresthus, består af en mindre façadebygning mod Nytorv og en med denne sammenbygget sidefløj. Den hele bygning er opført i fire etager med en kælderetage og er ved et monumentalt portparti,

der er prydet med stadens våben og danner hovedindgangen til hele arresthuset, forbundet med det gamle arresthus. Ovenover portpartiet er der en forbindelsesgang mellem den ny og den gamle bygning.

Façadebygningen, med særskilt indgang og trappeopgang af sten og jern, afgiver i stuen bolig til overopsynet, i 1 og 2 etage bolig til vagtmesteren og i 3 etage værelser til kvindeligt opsyn. Kælderetagen indeholder brændselsrum, viktualierum og vadskerum. Sidebygningen, med indgangen stødende op til façadebygningen og med vinduerne ud mod fængselsgården, har i sine fire etager 31 celler, nemlig 7 i stueetagen og 8 i hver af de tre andre etager, og til disse i hver etage 1 fællesrum på c. 2100 kbf., beregnet til 3 arrestanter, ligesom der i hver etage lige op til trappeopgangen findes et værelse til opsynet. I enden af hver etage findes dertil et baderum samt et kloset med udtømningsrum. Igennem bygningens fire etager går en panoptisk korridor, der er rigt forsynet med overlys fra loftet, med jerntrapper op til de langs fængselsdørene løbende gallerier, der hvile på udmurede buer og ere forsynede med asfaltgulv, ligesom en elevator til opførelsen af maden fra stueetagen fører op til de øvrige etager. Kælderetagen indeholder foruden 2 straffeceller rum til beklædning og arbejdsredskaber, desuden findes her de til opvarmning og ventilation nødvendige rum.

Parallelt med sidebygningen er der lagt 6 fangegårde, $10\frac{3}{4}$ al. lange og $3\frac{3}{4}$ al. brede, som atter ligge parallelt med hinanden. Rummet mellem gårdrummene og sidebygningen benyttes til passage for opsynet under gårdturen, og fra denne passage er der adgang til gårdene. Disses indbyrdes skillerum ere af træ, 5 al. høje, såvelsom den fælles bagside, der tillige danner et plankeværk, som skiller kvindeafdelingen fra de gamle bygninger. Gårdenes øvre ende ved indgangsdørene er overdækket med et halvtæg, jordsmonnet er belagt med asfalt, og hver gård er forsynet

med et afløb for regnvand. Gårdfladen er 4 al. bred og $10\frac{3}{4}$ al. lang.

Cellerne, hvis ydermure mod korridoren er 2 sten tykke, og mod gården i stuen 3 sten, i 1 og 2 etage $2\frac{1}{2}$ og i 3 etage 2 sten, have i skillerummene i de 2 nederste etager $2\frac{1}{2}$ sten, i de 2 øverste $1\frac{1}{2}$ sten; de ere hvælvede, have asfaltgulv og ere $3\frac{1}{2}$ al. brede og gennemsnitlig c. $5\frac{3}{4}$ al. lange; højden er gennemsnitlig $4\frac{1}{2}$ al., kubikindholdet er fra 710 til 760 kbfod. Dørene, som ere 27 t. brede og 3 al. høje, have intet håndtag og ingen klap til madens indbringelse, men kunne ved denne lejlighed lukkes ved en særlig mekanisme uden anvendelse af nøglen. Ligeoverfor døren findes vinduet anbragt $2\frac{7}{8}$ al. fra gulvet. Det er $1\frac{1}{2}$ al. højt og $1\frac{3}{4}$ al. bredt, forsynet med mat glas af hensyn til det ligeoverfor liggende mandsfængsel, og dets øverste halvdel kan åbnes i hele bredden nedad. I cellens ene hjørne ved vinduet findes en vadskekumme med vandhane og afløb. Af inventar findes på den ene væg en mindre reol og en jernseng, anbragt i indmurede ankre, til at klappe op mod væggen og låses, når den ikke benyttes, endvidere et bord med bæk i samme fod i lighed med nutidens skoleborde. I cellens endevæg på begge sider af døren er der anbragt en rist for indstrømning af varm luft og to udsugningsåbninger for den benyttede luft. I udsugningskanalens bund ved gulvet er der plads til en urinpotte. Varmluftåbningerne kunne udefra korridoren i stuen åbnes mere eller mindre for hver enkelt celle ved spjæld, der ere anbragte i cellevæggen. Da hver celle har sin varmluftskanal og sin udsugningskanal, kan ingen forbindelse mellem de enkelte celler finde sted gennem disse kanaler.

Opvarmningen og ventilationen foregår ved varm luft. I kælderens yderste ende findes anbragt en dampmaskine, som foruden at tilføre en stor beholder, der er anbragt på loftet, varmt vand til brug i baderummene, udvikler den damp, hvormed luften i cellerne opvarmes. Den friske luft, der udefra gården strømmer ind i et til dampmaskinen

stødende rum, drages af en blæser, der drives af en gasmotor, over en forvarmer, der ophedes fra dampmaskinen. Forinden den af blæseren drives ind i friluftskammeret, mættes den med fugtighed af spilledampen fra dampmaskinen, idet denne slippes ud i blæserummet. Fra friluftskammeret føres luften op i det ovenover liggende varmekammer, hvorfra den opvarmet af damprørene passerer op i cellernes varmluftskanaler. For at kunne regulere varmen føres dampen til varmekamret igennem fire damprør, der hver for sig kunne sættes ud af virksomhed. Den hver celle i timen tilførte luftmængde regnes til mindst 1300 kbfå.

Udsugningskanalerne, hvis øverste åbning ved cellens loft er bestemt til benyttelse om sommeren, medens den nederste ved gulvet skal gøre tjeneste i opvarmningsperioden, udmunde paa loftet, hvorfra luften føres ud igennem skorstenene i taget. Fra korridoren, der opvarmes dels ved udstråling fra gulv og vægge, dels direkte fra varmekamret, foregår udsugningen dels gennem klosetterne dels gennem baderummene, hvis døre i den hensigt ere forsynede med riste ved gulvet, til en ved en dampovn opvarmet appelskorsten, der udmunder i taget. Baderummene opvarmes ligeledes ved dampovne.

Cellerne ligesom hele anstalten oplyses med gas. Ledningerne til cellerne ere afbrudte udenfor dørene og forbindes ved kautschukslanger med ledningerne udenfor for at forhindre telegrafering igennem disse mellem de enkelte celler.

Straffecellerne i kælderen støde op til varmluftskanalen, og derfra tilføres der dem varme igennem en rist ved loftet, ligesom udsugningen foregår ved gulvet. De ere forsynede hver med en lille vinduesåbning, hvori er anbragt et jernjalousi, med en glastrude til at åbne udefra. Inventaret består af en træbrix.

Som det alt er bemærket, er reformen af Københavns arrestvæsen, hvad det ydre apparat angår, nu begyndt at iværksættes på en tilfredsstillende måde. Det vilde derfor

være i høj grad ønskeligt, om også den indre reform, der for en væsentlig del er sagens kerne, ikke blev opsat, og begyndelsen navnlig blev gjort derved, at ledelsen af arrestvæsenet gik over fra en politimands hånd til en fagmands. Det spørgsmål er tidligere omtalt her i Tidsskriftet, men det kan ikke derfor forbigås ved denne lejlighed. Det er et principspørgsmål af en større betydning, end de fleste tænke sig, og der er ikke tvivl om, at det vil få betydning for den forestående reforms hele gennemførelse. Som ordningen nu er, kan ledelsen kun blive en gerning ved siden af det meget andet, der er lagt på den ledendes skuldre, medens ingen vil kunne tvivle om, at den opgave at lede et så stort fængsel fordrer en mands hele tid, når den skal røgtes forsvarligt og give tilfredsstillende resultater. Betænker man sig ikke på at ofre adskilligt mere end 1 mill. kroner på bygningerne i følelsen af den påtrængende nødvendighed, synes det utænkeligt, at den pekuniære side skulde være årsag til ikke at begynde reformen der, hvor det ved en reform af så betydeligt omfang er naturligst, nemlig ved at ansætte en fagmand, som kan lede og udføre den.

Fr. Stuckenberg.
